

بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس رضایت‌مندی زوجیت
در گروه معلمان متأهل زن شهر تهران

Review on practicality reliability, validity and normalization of couple's
satisfaction scale among married women teachers in Tehran city

Masoomeh Mohebbi

Sogand Ghasemzadeh

Vali ollah Farzad

Gholam Ali Afrooz

معصومه محبی*

سوگند قاسم زاده**

ولی‌اله فرزاد***

غلامعلی افروز****

چکیده

Abstract

The current study aimed to observe the practicality, reliability, validity and norm finding of Afrooz couple's satisfaction scale. For this reason, a sample consisted of 415 guidance and middle schools teachers in Tehran city were selected by multi stages random sampling method then Afrooz marital satisfaction scale (110 item, based on likert's 4 point spectrum, fully agree to fully disagree) was administrated by the sample. The result of this study show that, reliability coefficient of this test obtained through Cronbach Alpha was equal to (0/989). In reviewing the structure reliability exploratory factor analyzing was used. After omitting unsuitable questions & by analyzing the main components, Promax rotation and so on, from set of 108 questions, 9 questions were extracted. In reviewing criterion reliability, the correlation of this scale by marital satisfaction of Enrich in confidence level of 99 percent ($P=0/01$) was obtained (0/437), and results show that, there is suitable convergent reliability between the two above tools.

Keywords: practically, reliability, validity, marital satisfaction, married teachers

هدف این پژوهش بررسی عملی بودن، اعتبار، روایی و نرم‌یابی مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز بود. بدین منظور نمونه‌ای به حجم ۴۱۵ نفر از معلمان متأهل زن در مدارس راهنمایی و متوسطه شهر تهران که به روش نمونه‌برداری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند (حجم نمونه با توجه به جدول کرجسی و مورگان)، پرسشنامه رضایت‌مندی زوجیت (۱۱۰ سوالی در طیف لیکرت ۴ درجه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) را تکمیل کردند. نتایج نشان داد ضریب اعتبار پرسشنامه از طریق فرمول کلی آلفای کرونباخ $0/989$ است. در بررسی روایی سازه از روش تحلیل عاملی استفاده شد. پس از حذف سوالات نامناسب و با استفاده از تحلیل مولفه‌های اصلی، چرخش پروماکس، و ماتریس عاملی، نمودار شیب‌دار و غیره از مجموعه ۱۰۸ سوالی، تعداد ۹ عامل استخراج شد. برای بررسی روایی همگرا، همبستگی بین دو مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز و رضایت‌مندی زناشویی اینریچ در سطح اطمینان $0/99$ ($P=0/01$) همبستگی $0/437$ بدست آمد که نتایج نشان داد روایی همگرای مناسب بین دو ابزار فوق وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: عملی بودن، اعتبار، روایی، رضایت‌مندی زوجیت، معلمان متأهل زن

* دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.

** نویسنده مسئول: استادیار گروه روانشناسی کودکان استثنایی دانشگاه تهران.

*** استاد گروه روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.

**** استاد ممتاز گروه روانشناسی کودکان استثنایی دانشگاه تهران.

S.ghasemzadeh@ut.ac.ir

Received: 27 Sep 2012 Accepted: 12 Oct 2013

دریافت: ۹۱/۰۷/۰۶ پذیرش: ۹۲/۰۷/۲۰

مقدمه

ازدواج خوشایندترین فرصت برای انتخاب آرامشگرترین همسر، تحکیم زیباترین مهرورزی، فطری‌ترین محبت‌پذیری و معنابخشیدن به گل‌واژه‌های حیات، گذشت و ایثار، سخاومت و احسان، صداقت و درستی، مودت و مروت، شجاعت و عدالت، پایداری و صبوری است (افروز، ۱۳۸۹). خانواده با پیمان ازدواج و پیوند همسری زن و مردی آگاه و برخوردار از بلوغ فکری، اجتماعی و روانی پایه‌گذاری می‌شود و این زوج ستون اصلی حیاتی‌ترین نماد اجتماعی یعنی خانواده را تشکیل می‌دهند (افروز، ۱۳۸۶). واضح است که اصلی‌ترین رسالت زن و شوهر، محقق نمودن هدف والای ازدواج یعنی نیل به آرامش و سعادت و رضایت است. این رضایت-مندی در زندگی زناشویی از عوامل مختلفی تأثیر می‌پذیرد. در پژوهشی که واقعی و همکاران (۱۳۹۱) در این زمینه بر روی ۲۱۸ نفر از کارمندان دانشگاه‌های بیرجند و علوم پزشکی بیرجند انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که اختلاف معناداری بین میانگین رضایت زناشویی کارمندان دو دانشگاه وجود نداشت. عمده‌ترین میزان ناراضی‌تی بین مؤلفه‌های نه‌گانه رضایت زناشویی در زمینه روابط جنسی و حل تعارض بود. کارمندانی که از زندگی زناشویی خود ناراضی هستند، نیاز به مداخلات تخصصی خانواده درمانی و زوج درمانی دارد. در پژوهشی که قلی‌زاده و همکاران (۱۳۹۰) بر روی ۱۶۰ نفر افراد متأهل شهر تبریز (۸۰ نفر زن و ۸۰ نفر مرد) انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که رابطه معناداری بین ویژگی‌های شخصیت و رضایت زناشویی وجود دارد. همچنین از بین ابعاد شخصیت روان رنجورخویی و پذیرا بودن، به ترتیب سهم بیشتری در پیش‌بینی متغیر رضایت زناشویی داشتند. در پژوهشی که امان‌الهی و همکاران (۱۳۸۸) بر روی ۲۰۰ نفر کارکنان زن متأهل اداره‌های دولتی شهر اهواز انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که سبک دلبستگی ایمن، سبک‌های عشق اروس، استورگ، پراگما و آگپ با رضایت زناشویی رابطه مثبت دارند. سبک‌های دلبستگی پریشان و گسسته و سبک‌های عشق لودوس و مانیا با رضایت زناشویی رابطه منفی دارند. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری نشان داد که از بین متغیرهای پیش‌بین سبک دلبستگی گسسته و سبک‌های عشق اروس، مانیا و پراگما پیش‌بینی کننده معناداری برای رضایت زناشویی هستند. در پژوهشی که موسوی و فرزاد (۱۳۷۸) در این زمینه انجام دادند، این عوامل عبارت بودند از: همسو بودن در عقاید و باورهای مذهبی، سنت‌ها، آداب و رسوم اجتماعی و فرهنگ. عوامل جسمانی و هیأت ظاهر، تفاهم فکری (عقاید، باورها و ارزش‌ها) امکانات اقتصادی و ارضای جسمانی و روانی طرفین و همچنین در پژوهشی دیگر- کاسلو و رایبسون (۱۹۹۶) برای یافتن عناصر اصلی رضایت زناشویی بلندمدت با زوجین که بیش از ۲۵ سال از ازدواج آنها می‌گذشت، ده عامل که شامل: عشق، اعتماد دوطرفه، احترام متقابل، حمایت متقابل، عقاید و باورهای مشابه، صداقت، بده بستان متقابل، فلسفه زندگی یکسان، لذت بردن از یک چیز و علائق یکسان بودن را نشان دادند. بنا به نظر گاتمن نیز زوج‌های رضایت‌مند، تفکرات و در نتیجه تعاملات مثبت بیشتری دارند و ثبات زناشویی زمانی بیشتر است که نسبت رفتارهای مثبت به منفی کمتر از یک به پنج باشد (پارکر، ۲۰۰۲). شتریوسکا و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهشی زوج‌های متأهل آمریکایی کره‌ای تبار و شرق اروپا-آمریکا بررسی کردند. نتایج نشان می‌دهد که اوقات فراغت به آن‌ها اجازه

بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس رضایت‌مندی زوجیت در ...

توسعه منافع مشترک و فرصت‌های ارائه شده برای ارتباطات سالم و صرف وقت با کیفیت با یکدیگر را می‌دهد و هر چه میزان سبک‌های ارتباطی بهتر باشد، رضایت زناشویی بیشتر است. در پژوهشی گلستانی و همکاران (۲۰۱۲)، که در زمینه رابطه رضایت‌مندی زناشویی و صفات شخصیتی بر روی صد نفر از زنان متأهل در بندرعباس انجام دادند، نشان داد که، هر یک از اجزای شخصیت با رضایت زناشویی رابطه معنی‌دار دارد. ژانک و همکاران (۲۰۱۲)، عوامل رضایت‌مندی زوجیت را در پنج شهر در چین بررسی کردند. نتایج نشان داد که اشتغال زنان متأهل به همسران کمک اقتصادی به خانواده می‌کند. همچنین درآمد همسران نسبت به درآمد خانوار با رضایت زناشویی همراه است.

سالیوان و سوییل (۱۹۹۵) در پژوهشی که به بررسی رابطه بین انتظارات زوجین و سطوح تفکرات غیرمنطقی و رضایت آن‌ها از روابط زناشویی پرداختند، نشان دادند که عدم رضایت از زندگی فعلی با سطوح تفکرات غیرمنطقی و انتظارات آن‌ها رابطه دارد. متأسفانه در جامعه امروزی بنا به دلایلی از جمله گذر از سنت به مدرنیته، تغییر نظام خانواده‌ها، فشارهای شغلی و اجتماعی و اقتصادی، سست شدن روابط عاطفی، ارتباطی و ... مشکلات و تعارض‌های خانوادگی به خصوص در روابط زناشویی افزایش چشمگیری یافته است و زوجین رضایت کمتری را از زندگی مشترک خود احساس می‌کنند. نیازسنجی و بررسی موانع، مشکلات و مدرسانی به این خانواده‌ها از وظایف خطیر روان‌سنج‌ها و روانشناسان مجرب و کارآموده است تا با ارزیابی، شناسایی، آموزش و درمان در زمینه نابسامانی‌های خانواده، جامعه را نیز از دام خطرهای ناشی از هم‌گسیختگی، طلاق، اعتیاد، آسیب‌های روانی و ... رهایی بخشند.

با توجه به مطالب فوق، بررسی هر یک از عوامل نارضایتی، ناسازگاری و موانع در روابط زوجین مستلزم مطالعات و تحقیقات وسیع و گسترده‌ای است. همانطور که برای اندازه‌گیری هر متغیری نیازمند ابزاری دقیق و معتبر هستیم، برای سنجش و ارزیابی رضایت‌مندی زناشویی، و عوامل حاکم بر روابط بهینه زوجین نیز متخصصان علم روانسنجی ابزارهایی را در جوامع مختلف تهیه و تدوین کرده‌اند تا از طریق سنجش، مشکلات زوجین را شناسایی کرده و راه خلی برای آن بیابند. شماری از این ابزارها عبارتند از:

مقیاس سازگاری زناشویی (کانزاس، شوم و همکاران، ۱۹۸۰) و شاخص کیفیت زناشویی (فورتن، ۱۹۸۳)، دارای ۲ ماده از جمله ابزارهای کوتاه در این زمینه هستند. مقیاس سازگار زوجی (اساتیر، ۱۹۷۶)، دارای ۲۲ ماده و مقیاس رضایت زناشویی اینریچ (فرم بلند، ۱۲۵ و فرم کوتاه ۴۷ ماده‌ای) از جمله ابزارهای نسبتاً بلند در این زمینه می‌باشد (یونسی، بهرامی، ۱۳۸۸).

بعضی از ابزارهای فوق از جمله اینریچ کوتاه توسط سلیمانیان (۱۳۷۲) در ایران هنجاریابی شده است، همچنین موسوی (۱۳۸۷) و رجبی بنگانی (۱۳۸۷) روایی پرسشنامه اینریچ (۴۷ ماده‌ای) را در نمونه‌های مختلف بررسی کردند و آن را با پایایی و روایی مناسب گزارش کردند (رجبی، ۱۳۸۸). قدرتی (۱۳۸۸) نیز در بخشی از پژوهش خود با عنوان رابطه خلاقیت با رضایت‌مندی زناشویی در والدین دانش‌آموزان تیزهوش

شاغل در مدارس سمپاد، غیر انتفاعی و عادی شهر تهران، اعتبار فرم کوتاه (۵۰ سوالی) مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز را از طریق آلفای کرونباخ (۰/۹۵۷) بدست آورد.

هر یک از ابزارهای مذکور جنبه‌هایی از رضایت‌مندی و سازگاری زناشویی را مورد بررسی قرار می‌دهند. ولی می‌توان عنوان کرد که، یک ابزار سنجش باید از ویژگی‌های روانسنجی (اعتبار و روایی) مناسب برخوردار باشد، و تا حد امکان نیز با فرهنگ و آداب و سنن جامعه هماهنگی داشته باشد. طول ابزار اندازه‌گیری هم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. یک ابزار سنجش کوتاه، نمی‌تواند متغیری را از جنبه‌های مختلف مورد ارزیابی قرار دهد. یک پرسشنامه با سوال‌های زیاد نیز آزمودنی را خسته کرده و بی‌رغبتی و احتمال پاسخ‌های نامناسب را در او افزایش می‌دهد (هومن، ۱۳۸۶).

با توجه به اهمیت عوامل فوق و این که میزان اختلالات خانوادگی و ساختار خانواده در اکثر کشورهای جهان دچار تغییر شده و میزان طلاق در سال‌های اخیر افزایش یافته است (وارما، ۱۹۹۰)، نیاز به یک مقیاس سنجش و ارزیابی رضایت‌مندی زناشویی احساس می‌شد که تا حد امکان از ویژگی‌های روانسنجی مناسب برخوردار بوده و با عوامل فرهنگی و اجتماعی و سنتی جامعه ایرانی هماهنگی داشته باشد. پژوهش حاضر در صدد بود فرم بلند مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز (AMSS) را که یک مقیاس سنجش برای ارزیابی میزان رضایت‌مندی زوجیت است و توسط استاد ارجمند و متخصص فرهیخته ایرانی جناب دکتر غلامعلی افروز تهیه و تدوین شده است را در بین معلمان متأهل زن شهر تهران اعتباریابی و رواسازی کند. به عبارت دیگر پژوهشگر به دنبال این مسأله بود که:

آیا مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز از اعتبار و روایی (سازه و همگرا) کافی برخوردار است؟ آیا این مقیاس از عوامل مختلف اشباع شده است و می‌توان آن را به عنوان ابزاری معتبر جهت بررسی رضایت‌مندی زوجیت در جامعه هدف مورد استفاده قرار داد؟

روش

از آنجا که پژوهش حاضر به بررسی روایی و اعتبار مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز پرداخت یک پژوهش اکتشافی بود که بر اساس روش‌های کلاسیک روانسنجی (تحلیل عاملی) انجام گرفت، جامعه آماری پژوهش شامل کلیه معلمان متأهل زن مدارس راهنمایی و متوسطه شهر تهران در سال ۸۹-۹۰ بودند که دامنه سوابق کاری آن‌ها از ۵ تا ۲۵ سال متغیر بود. حجم نمونه در این پژوهش ۴۱۵ نفر که به روش نمونه‌برداری تصادفی چند مرحله‌ای (خوشه‌ای) انتخاب شدند. واحد نمونه‌برداری نیز مدرسه بود. برای این منظور ابتدا به اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران مراجعه، و با استفاده از نقشه کل آموزش و پرورش شهر تهران به ۵ منطقه جغرافیایی شمال، جنوب، شرق و غرب و مرکز تقسیم شد. سپس با روش نمونه‌برداری تصادفی از هر محدوده جغرافیایی یک منطقه و از هر منطقه چهار دبیرستان و چهار مدرسه راهنمایی دخترانه انتخاب شد. بدین ترتیب حدود ۵۵۰ دبیر متأهل در گروه نمونه قرار گرفتند. پس از نمونه‌گیری، ابزار

بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس رضایت‌مندی زوجیت در ...

پژوهش که مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز (برای ارزیابی میزان رضایت‌مندی زوجیت) و مقیاس رضایت زناشویی اینریچ (برای بررسی روایی همگرا) بود، به صورت گروهی و انفرادی بین آزمودنی‌ها توزیع شد و از آن‌ها خواسته شد تا حتی الامکان به کلیه پرسش‌ها پاسخ گویند. از این تعداد به علت عدم تکمیل پاسخ‌ها و حذف، ۴۱۵ پاسخنامه مورد تحلیل آماری قرار گرفت. زمان برای اجرای آزمون نامحدود و در هر دوره تکمیل پرسشنامه رضایت‌مندی زناشویی افروز، مدت زمانی حدود ۳۰ دقیقه وقت لازم بود.

مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز، شامل ۱۱۰ ماده می‌باشد که مناسب‌ترین و بهترین روش نمره-گذاری آن استفاده از مدل لیکرت است که براساس این روش هریک از گزینه‌های کاملاً مخالفم، مخالفم، موافقم و کاملاً موافقم به ترتیب نمرات (۳، ۲، ۱، ۰) را به خود اختصاص می‌دهند. بالا بودن نمره در این مقیاس نشانه سطح رضایت‌مندی بیشتر، و پایین بودن آن نشانه میزان رضایت‌مندی کمتر است.

در پژوهش حاضر به منظور تعیین هماهنگی درونی و اعتبار سوال‌ها از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. که مقدار این آماره (۰/۹۸۹) بدست آمد که نشان‌دهنده اعتبار بسیار بالا و مطلوب مقیاس مذکور می‌باشد. قدرتی (۱۳۸۸)، نیز اعتبار فرم کوتاه (۵۰ سوالی) این مقیاس را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ (۰/۹۵۷) بدست آورد. برای بررسی روایی همگرای پرسشنامه رضایت‌مندی زوجیت افروز از پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ (۴۷ سوالی) استفاده گردید. السن و دیگران (۱۹۹۸) اعتبار فرم اخیر را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ (۰/۹۲) گزارش کرده‌اند. در ایران نیز سلیمانیان و نوایی‌نژاد همبستگی درونی آزمون را برای فرم بلند (۰/۹۳) و برای فرم کوتاه (۰/۹۵) محاسبه و گزارش کردند (ثنایی، ۱۳۷۹). به دنبال مرحله توزیع و گردآوری داده‌های تحقیق از طریق پرسشنامه‌های تحقیقاتی، استخراج، کدگذاری و طبقه‌بندی آن‌ها از طریق نرم‌افزار SPSS صورت گرفت. در این راستا یافته‌ها در برگیرنده تحلیل‌های استنباطی جهت پاسخ‌گویی به فرضیه‌های آماری تحقیق خواهد بود. آزمودنی‌هایی که بیش از ۶ سوال بی‌پاسخ (۵ درصد از ۱۱۰ سوال) در آزمون رضایت‌مندی زوجیت افروز داشتند، از تحلیل حذف و بقیه وارد تحلیل آماری شدند.

جدول ۱- آماره بارتلت و KMO

مقیاس کیسر - مایر - اولکین برای کفایت نمونه‌گیری	۰/۹۷
مجذور کای تقریبی	۳۹۹۹۵ / ۸۰۱
آزمون کرویت بارتلت	۵۹۹۵
سطح معناداری	۰ / ۰۰۰۱

با توجه به آن که کیسر-مایر-اولکین برای کفایت اندازه نمونه‌گیری برابر ۰/۹۷ است و از میزان معناداری ۰/۷ بالاتر است، کفایت نمونه‌گیری را برای تحلیل عاملی نشان می‌دهد و نیز آزمون کرویت بارتلت (خی دو ۸۰۱ / ۳۹۹۹۵) در سطح ۰/۰۰۰۱ معنادار است، یعنی ماتریس همبستگی به طور معنی‌داری از ماتریس این همانی متفاوت است. دترمینان ماتریس همبستگی صفر نیست. بنابراین، ماتریس همبستگی AntiImage برای

عامل‌گیری بررسی می‌شود. قطر این ماتریس همبستگی بالاتر از $0.9/0$ است و قطرهای دیگر همبستگی بسیار پایینی دارند، نتیجه گرفته می‌شود که پیش فرض‌های تحلیل عاملی برقرار بوده و می‌توان آزمون تحلیل عاملی را اجرا کرد. سوال ۶ و ۲۴ همبستگی زیر $0.5/0$ دارند، بنابراین از تحلیل حذف می‌شوند. سوال‌های دیگر همبستگی بالایی دارند و می‌توان آن‌ها را وارد تحلیل کرد. تحلیل عاملی با روش استخراج تحلیل مولفه‌های اصلی و روش چرخش پرومکس با کیسیر هنجاریابی شده که در ۲۹ تکرار همگرا شده است تنها ۹ مولفه را نشان می‌دهد که می‌توان آن‌ها را به طور جداگانه بررسی و نام‌گذاری نمود.

بین رضایت زوجیت کلی افروز با رضایت کلی از روابط زناشویی اینریچ و مولفه‌های موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، روابط جنسی، اقوام و دوستان، و جهت‌گیری مذهبی در سطح اطمینان ۹۹ درصد ($0.01/0$) رابطه معنادار وجود دارد و می‌توان همه این مولفه‌ها را وارد تحلیل رگرسیون کرد، اما بین رضایت زوجیت کلی افروز و مولفه‌های فعالیت‌های اوقات فراغت و ازدواج و فرزندان در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($0.05/0$) رابطه معناداری یافت نشد، بنابراین این دو مولفه وارد تحلیل نمی‌شوند.

بین مولفه رضایت زناشویی (افروز) با رضایت کلی از روابط زناشویی اینریچ و مولفه‌های موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، روابط جنسی و جهت‌گیری مذهبی در سطح اطمینان ۹۹ درصد ($0.01/0$) رابطه معنادار وجود دارد و نیز با مولفه‌های ازدواج و فرزندان و اقوام و دوستان نیز در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($0.05/0$) رابطه معنادار وجود دارد و می‌توان همه این مولفه‌ها را وارد تحلیل رگرسیون کرد، اما بین رضایت زوجیت کلی افروز و مولفه فعالیت‌های اوقات فراغت در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($0.05/0$) رابطه معناداری یافت نشد، بنابراین این مولفه وارد تحلیل نمی‌شود. (جدول ۲ و ۳ به پیوست).

بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس رضایت‌مندی زوجیت در ...

بین رفتارهای شخصی افروز با رضایت کلی از روابط زناشویی اینریچ و مولفه‌های موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، روابط جنسی، و جهت‌گیری مذهبی در سطح اطمینان ۹۹ درصد (۰/۰۱) رابطه معنادار وجود دارد و و نیز با مولفه اقوام و دوستان نیز در سطح اطمینان ۹۵ درصد (۰/۰۵) رابطه معنادار وجود دارد و می‌توان همه این مولفه‌ها را وارد تحلیل رگرسیون کرد، اما بین رضایت زوجیت کلی افروز و مولفه‌های فعالیت‌های اوقات فراغت و ازدواج و فرزندان در سطح اطمینان ۹۵ درصد (۰/۰۵) رابطه معناداری یافت نشد، بنابراین این دو مولفه وارد تحلیل نمی‌شوند.

بین رفتارهای ارتباطی و اجتماعی افروز با رضایت کلی از روابط زناشویی اینریچ و مولفه‌های موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، روابط جنسی، اقوام و دوستان، و جهت‌گیری مذهبی در سطح اطمینان ۹۹ درصد (۰/۰۱) رابطه معنادار وجود دارد و می‌توان همه این مولفه‌ها را وارد تحلیل رگرسیون کرد، اما بین رضایت زوجیت کلی افروز و مولفه‌های فعالیت‌های اوقات فراغت و ازدواج و فرزندان در سطح اطمینان ۹۵ درصد (۰/۰۵) رابطه معناداری یافت نشد، بنابراین این دو مولفه وارد تحلیل نمی‌شوند.

بین امور مالی و فعالیت‌های اقتصادی افروز با مولفه‌های موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، روابط جنسی، اقوام و دوستان، و جهت‌گیری مذهبی در سطح اطمینان ۹۹ درصد (۰/۰۱) رابطه معنادار وجود دارد و می‌توان همه این مولفه‌ها را وارد تحلیل رگرسیون کرد، اما بین رضایت زوجیت کلی افروز و رضایت کلی از روابط زناشویی اینریچ و مولفه‌های حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های اوقات فراغت و ازدواج و فرزندان در سطح اطمینان ۹۵ درصد (۰/۰۵) رابطه معناداری یافت نشد، بنابراین این دو مولفه وارد تحلیل نمی‌شوند.

بین احساس و رفتار مذهبی افروز با رضایت کلی از روابط زناشویی اینریچ و مولفه‌های موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، و روابط جنسی در سطح اطمینان ۹۹ درصد (۰/۰۱) رابطه معنادار وجود دارد و و نیز با مولفه‌های مدیریت مالی، اقوام و دوستان و جهت‌گیری مذهبی نیز در سطح اطمینان ۹۵ درصد (۰/۰۵) رابطه معنادار وجود دارد و می‌توان همه این مولفه‌ها را وارد تحلیل رگرسیون کرد، اما بین رضایت زوجیت کلی افروز و مولفه‌های فعالیت‌های اوقات فراغت و ازدواج و فرزندان در سطح اطمینان ۹۵ درصد (۰/۰۵) رابطه معناداری یافت نشد، بنابراین این دو مولفه وارد تحلیل نمی‌شوند.

بین روش فرزندپروری افروز با رضایت کلی از روابط زناشویی اینریچ و مولفه‌های موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، روابط جنسی، اقوام و دوستان و جهت‌گیری مذهبی در سطح اطمینان ۹۹ درصد (۰/۰۱) رابطه معنادار وجود دارد و و نیز با مولفه مدیریت مالی نیز در سطح اطمینان ۹۵ درصد (۰/۰۵) رابطه معنادار وجود دارد و می‌توان همه این مولفه‌ها را وارد تحلیل رگرسیون کرد، اما بین رضایت زوجیت کلی افروز و مولفه‌های حل تعارض، فعالیت‌های اوقات فراغت و ازدواج و فرزندان در سطح اطمینان ۹۵ درصد (۰/۰۵) رابطه معناداری یافت نشد، بنابراین این دو مولفه‌ها وارد تحلیل نمی‌شوند.

بین تعامل احساسی (کلامی و بصری) افروز با رضایت کلی از روابط زناشویی اینریچ و مولفه‌های موضوعات شخصیتی، ارتباط زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، روابط جنسی، اقوام و دوستان، و جهت‌گیری مذهبی در سطح اطمینان ۹۹ درصد (۰/۰۱) رابطه معنادار وجود دارد و می‌توان همه این مولفه‌ها را وارد تحلیل رگرسیون کرد، اما بین رضایت زوجیت کلی افروز و مولفه‌های فعالیت‌های اوقات فراغت و ازدواج و فرزندان در سطح اطمینان ۹۵ درصد (۰/۰۵) رابطه معناداری یافت نشد، بنابراین این دو مولفه وارد تحلیل نمی‌شوند. رابطه منفی که بین این دو آزمون دیده می‌شود به دلیل نمره‌دهی متفاوت آن‌هاست. در رضایت مندی زوجیت افروز کاملاً موافق بالاترین نمره را می‌گیرد در حالی که در آزمون رضایت زناشویی اینریچ کمترین نمره را می‌گیرد.

با توجه به وجود رابطه بین رضایت‌مندی زوجیت کلی افروز و رضایت زناشویی اینریچ و نیز بین مولفه‌های این دو آزمون می‌توان گفت که آزمون رضایت‌مندی زوجیت افروز از روایی ملاکی برخوردار است.

جدول ۴: آماره‌های اعتبار

آلفای کرانباخ	تعداد ماده‌ها
۰/۹۸۹	۱۱۰

مقدار آماره آلفای کرانباخ برابر ۰/۹۸۹ است که نشان‌دهنده اعتبار بالا و بسیار خوب آزمون رضایت‌مندی زوجیت افروز است.

بحث و نتیجه‌گیری

ازدواج یک امر مقدس و سنت رسول خداست که در سایه آن روابط صمیمانه بین زن و شوهر شکل می‌گیرد. در واقع هدف نهایی ازدواج و پیوند زناشویی رسیدن به آرامش خاطر، رضایت و سعادت جسمی و روانی طرفین است و این مهم نیز جز با تلاش و گذشت طرفین میسر نمی‌گردد. همانطوری که در مقدمه عنوان شد بررسی هر یک از عوامل موثر در روابط زوجین و رضایت‌مندی آن‌ها مستلزم مطالعات گسترده و ارزیابی‌های دقیق با استفاده از ابزارهای مناسب و معتبر است که با توجه به اهمیت موضوع مورد بحث در این پژوهش قصد بر این بود تا ابزار ایرانی و ملی ارزیابی رضایت‌مندی زوجیت افروز در بین معلمان، اعتباریابی و رواسازی شود و نتایج حاصل در این زمینه مهم و حیاتی مورد استفاده قرار گیرد. از آنجا که در این پژوهش به بررسی اعتبار و روایی مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز در معلمان متاهل زن شهر تهران پرداخته شد، یک تحقیق اکتشافی بود و نتایج حاکی از آن بود که:

۲ سوال به علت همبستگی ضعیف از لحاظ آماری از مجموعه سوالات حذف و در نتیجه ۱۰۸ سوال در محاسبات تحلیل عاملی وارد شد. همبستگی قوی هر یک از سوال‌ها با نمره کل مجموعه ۱۱۰ سوالی

بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس رضایت‌مندی زوجیت در ...

بیانگر همگونی آن‌ها بود. برای بدست آوردن اعتبار آزمون (همبستگی هر ماده با نمره کل مجموعه) از آلفای کرونباخ استفاده شد، که برای مجموعه ۱۰۸ سوالی اعتبار $0/989$ بدست آمد که نشان‌دهنده اعتبار بالا و بسیار مطلوب مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز است. برای بررسی روایی سازه و این که مقیاس مذکور از چه عواملی اشباع شده است از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. مقدار کفایت نمونه برداری (KMO) برابر $0/97$ بدست آمد. معنادار شدن مشخصه کرویت بارتلت حاکی از وجود شرایط مناسب جهت اجرای تحلیل عاملی بود. بر اساس تحلیل مولفه‌های اصلی و چرخش به شیوه پرومکس، با توجه به ماتریس عاملی، نمودار شیب‌دار و درصد واریانس تبیین شده از مجموعه ۱۰۸ سوالی تعداد ۹ عامل استخراج شد که نشان می‌دهد مقیاس مذکور از روایی سازه برخوردار است. همچنین این مقیاس از روایی صوری و محتوایی بالایی برخوردار بوده و روایی محتوایی آن بر اساس ۱۶ سال تحقیقات دکتر افروز در موضوع ازدواج تأیید می‌شود. برای بدست آوردن روایی همگرایی (ملاکی) مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز، از مقیاس رضایت زناشویی اینریچ، همزمان با اجرای آزمون استفاده شد، که نتایج نشان داد: بین رضایت کلی زوجیت افروز و رضایت کلی اینریچ در سطح اطمینان $0/99$ ($P=0/01$) همبستگی، ($0/437$) وجود داشت. با توجه به وجود همبستگی بین رضایت‌مندی زوجیت کلی افروز و رضایت زناشویی اینریچ و نیز بیشتر مولفه‌های این دو پرسشنامه می‌توان گفت که مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز از روایی ملاکی برخوردار است. همان‌طور که عنوان شد تا به حال پژوهشی در زمینه اعتباریابی و رواسازی فرم بلند مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز، با گروه نمونه ذکر شده انجام نگرفته و این یافته‌ها با نتایجی که قدرتی (1388)، در پژوهش خود با عنوان رابطه خلاقیت با رضایت‌مندی زناشویی در والدین دانش‌آموزان تیز هوش شاغل مدارس سمپاد، غیرانتفاعی و عادی در شهر تهران در زمینه، اعتبار و روایی فرم کوتاه مقیاس رضایت‌مندی زوجیت افروز (50 سوالی)، انجام داد، مطابقت دارد.

برخی از محدودیت‌های این پژوهش عبارت بودند از: ۱- جلب مشارکت برخی مدارس، معلمان یا توجیه بعضی از مدیران برای همکاری با معلمانشان جهت پاسخگویی به سوالات بسیار مشکل بود. ۲- یافته‌های این پژوهش بر روی نمونه‌ای از معلمان شهر تهران اجرا شد که باید تعمیم پذیری نتایج به سایر گروه‌ها با احتیاط صورت گیرد. ۳- همچنین به دلایلی چند از جمله: زیاد بودن تعداد سوال‌ها، کمبود وقت، شرایط و موقعیت شغلی، اجتماعی، خانوادگی یا مشغله کاری و... امکان پاسخ‌های غیر دقیق وجود داشت که البته پاسخ‌نامه‌های غیر دقیق و نیمه پر شده از تحلیل حذف گردیدند. ۴- اعتبار پرسشنامه نیز تنها از طریق ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده است که در پژوهش‌های بعدی که در این راستا صورت می‌پذیرد توصیه می‌گردد: ۱- از شیوه‌های دیگر اعتباریابی نظیر بازآزمایی با فاصله زمانی استفاده شود. ۲- از این آزمون در قشرهای دیگر متاهلین از سنین مختلف و با سابقه ازدواج کوتاه، متوسط و طولانی مدت یا حتی افراد مطلقه استفاده شود تا بتوان اطلاعات دقیق‌تری را در اختیار زوجینی که به مراکز روانسنجی و مشاوره مراجعه می‌کنند و خواستار ارزیابی میزان رضایت‌مندی شان به منظور مداخلات پیشگیرانه و درمانجویانه هستند قرار

داد. ۳- این پژوهش بر قشری از معلمان متاهل زن در شهر تهران انجام گرفته، بهتر است برای بدست آوردن یافته‌های جدیدتر در اقشار مختلف مردان متاهل نیز اجرا گردد. ۴- با توجه به نظر شرکت کنندگان در این پژوهش، پرسشنامه مجدداً بازنگری گردد و سوالات مربوط به روابط زناشویی (جنسی) بیشتر در آن گنجانده شود. ۵- این آزمون در سراسر کشور اجرا و هنجاریابی گردد تا به عنوان یک ابزار فرهنگی در اختیار تمامی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره و روانشناسی قرار گیرد.

References

- Afroz Gh.(2010). Marriage And Glory Wife Psychology.Tehran University Press. [In Persian]
- Afroz Gh.(2007). Top Hasbands Family Psychology.Tehran, Ollya Morrabian press. [In Persian]
- Amanollahi A, Aslani Kh, Tashakor H, Avamesh S, Nekuei S. (1388). Women's Psychological Social Studies Quarterly. Review Of Relationship Between Love Romantic Attachment Styles And Marital Satisfaction, 3(10). [In Persian]
- Sanaei B. (2001). The Masurement Scale Family And Marriage. Tehran Be'sat Press. [In Persian]
- Soleimanian A. (1993). Review Of Irrational Thinking (The Cognitive Approach) On Marital Dissatisfaction. Thesis M.A, Kharazmi University. [In Persian]
- Moosavi R, Farzad V. (1999). Comparison of the factors influencing marital satisfaction In Doctors, Employers And Workers Married Couple Group In Tehran. Thesis M.A. Family Reaserch Institute. [In Persian]
- Hooman H. (1386). Psychological And Educational Measurement,Technic Preparation Of Test and questionnaire. [In Persian]
- Yunesi Gh, Bahrami F. (2009). Prediction Of Deterministic Thinking And Marital Satisfaction In Couples. Iranian Psychologists Quarterly. Fifth Year, Number 14. [In Persian]
- Rajabi Gh. (2009). Factors Structure Of Marital Satisfaction Scale In Married Staff Iranian Journal Of Psychiatry and Clinical Psychology. Fifteenth Year Number 4. [In Persian]
- Ghodrati M. (2009). Relationship between creativity and marital satisfaction Emong Parents of gifted students working In, non-profit and OrdinaryTehran's Schools. PhD Thesis. Islamic Azad University, Science and Research Branch.[In Persian]
- Gholizade Z, Barzegari L, Gharibi H, Babapur J. (2011). Relationship Between Clinical Psychology and Five Personality Factors NEO-FFI And Marital Satisfaction. Journal of Shahed University,1(43).[In Persian]
- Vagheie Y, Miri M,Ghasemipur M (2012). Examine Factors Associated with Marital Satisfaction In Employees Of two Birjand Universities. Journal of Birjand University of Medical Sciences, (4) 16.
- Golestani,E. Manzeri Tavakoli,A. Manzeri Tavakoli,H (2012).

بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس رضایت‌مندی زوجیت در ...

- Relationship of Personality Traits with Marital satisfaction in Women. *Journal Of Life Science and Biomedicine*. 2(5): 216-218
- Kaslow, F & Robinson, J. A (1996) Long-term. Marriage: Perceptions of contributing factors. *American Journal of Family Therapy*,
- Olson D.H; McCubbin H.I.;Muxen M.J.;Larsen A.S. and Wilson M.A. (1989) . Families. California: *Sage Publication Inc*.
- Sullivan, B & Swebel, A (1995). Relation ship beliefs and expectations of satisfaction in marital relationships. *Journal of family therapy*, 3, 278.306.
- Sharaievska,I. Kim,J. Stodolska,M (2013). Leisure and Marital Satisfaction in Intercultural Marriages. *Journal of Leisure Research*. Vol 45, No 4.
- Varma. Ved p (1990). *The Management of children with Emotional and Behavioral Difficulties Routedge London*
- Parker, R.(2002) . How partner in longterm relationship view marrige. Family matters , *Australian institute of family studies*.
- Zhang,H.Tsang,SKM.Chi,P.Cheung,YT.Zhang,X.Yip,PSF (2012). Wives' relative income and marital satisfaction among the urban Chinese population: Exploring some moderating effects.*The Journal Of Comparative Family Studies*, 2012, v. 43 n. 2, p. 185-199